

др Младен ЈЕЛИЧИЋ
судија Прекршајног суда у Шапцу

ПРОЦЕСНИ ПОЛОЖАЈ ПРАВНОГ СЛЕДБЕНИКА У ПРЕКРШАЈНОМ ПОСТУПКУ

Резиме

У раду се разматра процесни положај правног следбеника у редовном и извршном прекршајном поступку. Након теоријског објашњења овог појма, аутор указује на пројектне законодавца да у редовном прекршајном поступку пројектни начин и временски рок активације правног следбеника. Одређивање представника је услов који детерминира процесну способност правног следбеника и могућност учествовања у поступку. Аутор је указао на право на одбрану правног следбеника а анализиран је однос правног следбеника и окривљеног одговорног лица правног претходника. При томе је изнео зајачање о специфичностима положаја правног следбеника у поступку покренутом по захтеву за покретање прекршајног поступка и захтеву за судско одлучивање о издатом прекршајном налогу. Посебан део рада се односи на положај правног следбеника у извршном прекршајном поступку, где је аутор нагласио да законодавац није предвидео правни основ објекта својства правног следбеника ириком изјављивања приговора против решења о извршењу. Закључак аутора је да положај правног следбеника у прекршајном поступку није регулисан на задовољавајући начин што може довести до бројних проблема у пракси.

Кључне речи: претходник правног лица, правни следбеник, представник правног следбеника, редован прекршајни поступак, извршни прекршајни поступак.

I Уводна разматрања

Три врсте казnenих деликата чине српско казнено право. То су кривична дела, прекршаји и привредни преступи. Материја сваке од ове три врсте деликата регулисана је прописима посебне области права, при чему поред низа сличности или идентичних решења, ове гране права морају да изграђују и примењују специфичне начине, методе и средства борбе против кажњивих понашања примењујући при томе посебна правила поступања.¹ Прекршаји су најзаступљенији казnenи деликти. Карактеристика прекршаја као противправних дела огледа се у универзализацији прекршајне одговорности јер сви правни субјекти у друштву могу прекршајно одговарати, под законом предвиђеним условима и дуализму субјективне и објективне одговорности.²

Посебна категорија учинилаца казnenих дела јесу правна лица. Правно лице је организовани скуп физичких лица који има одређену имовину ради остваривања одређених циљева и коме правни поредак признаје као посебној целини својство субјекта у праву односно способност да буде носилац права и обавеза.³ Претпоставка казнене одговорности правног лица јесте правна и пословна способност правног лица. Правна способност правних лица је ужа од правне способности физичких лица, у непосредној је вези са делатношћу којом се правно лице бави и циљем због којег се образује, а стиче се моментом оснивања, тј. регистрације.⁴ Пословну способност правна лица стичу истовремено када и правну способност (уписом у регистар правних лица). Правна лица се најчешће уписују у регистре које води Агенција за привредне регистре, али може се радити и о другим регистрима.⁵ Вољу правних лица која се испољава у давању изјаве за успостављање одређених правних односа формирају његови органи управљања, извршавају је извршни органи из чега произилази да се органи управљања и руковођења (извршни органи) јављају као представници правног лица. Њихове правне радње, уколико су деловали у границама својих овлашћења,

1 Драган Јовашевић, *Прекршајно право*, Ниш, 2012, 10.

2 Младен Јеличић, „Процесни аспекти прекршајне кривнице”, *Годишњак Факултета безбедности*, Београд, 2017, 349.

3 Младен Драшкић, *Основи привредног права*, друго измењено и допуњено издање, Београд, 1982, 22.

4 Луција Спиrowић Јовановић, *Привредно право први део*, Београд, 1990, 144.

5 Примера ради, одредбе чл. 16 ст. 2 и ст. 7 Закона о становању и одржавању стамбених зграда, *Службени гласник РС*, бр. 104/2016, прописују да стамбена заједница има статус правног лица, који стиче тренутком када најмање два лица постану власници два посебна дела. Стамбена заједница се уписује у регистар стамбених заједница. Регистар стамбених заједница води Републички геодетски завод.

сматрају се као правне радње самог правног лица.⁶ Међутим, сам факт да је правним лицима призната пословна способност говори у прилог чињеници да ова лица морају имати и деликтну способност, а то значи да одговарају за штетне радње које проузрокују вршењем своје делатности или остваривањем циља због кога се образују.⁷

У нашем праву, правна лица могу да одговарају за кривична дела,⁸ привредне преступе⁹ и прекршаје.¹⁰ У законима који уређују одговорност правних лица за казнене деликте, предвиђени су специфични основи због којих правно лице може одговорати. У ситуацији када постоје деликти правних лица различитих степена и квалитета, са различитим санкцијама и последицама, а део су истог правног система, какав је случај са нашим правом, поставља се питање односа и разграничења ових деликата.¹¹ Зато се у доктрини оправдано указује да би требало спречити непотребно гомилање различитих нивоа казнене одговорности правних лица и да би законодавац требало да преиспита оправданост постојања садашњег троедног система казnenих деликата за које могу да одговарају правна лица.¹²

Постојање правног лица је претпоставка његовог правног субјективитета а самим тим и прекршајне одговорности. Законодавац је прописао да ако правно лице пре окончања прекршајног поступка престане да постоји, поступак ће се обуставити, осим у случају да правно лице има правног следбеника.¹³ Једна од битних новина ЗОП из 2013. године је да правни следбеник преузима прекршајну одговорност правног претходника. Одредба чл. 247 ст. 4 ЗОП прописује да ако након

6 Љубинка Жарковић, Карло Ковач, Љубица Јеремић, *Привредно право*, пето издање, Београд, 1988, 36.

7 Л. Спиновић Јовановић, 145.

8 Одговорност правних лица за кривична дела предвиђена је Законом о одговорности правних лица за кривична дела, *Службени гласник РС*, бр. 97/2008.

9 Одговорност правних лица за привредне преступе предвиђена је Законом о привредним преступима, *Службени лист СФРЈ*, бр. 4/1977, 36/1977, 14/1985, 10/74/1987, 57/1989, 3/1990, *Службени лист СРЈ*, бр. 27/1992, 16/1993, 31/1993, 41/1993, 50/1993, 24/1994, 28/1996, 64/2001, *Службени гласник РС*, бр. 101/2005.

10 Одговорност правних лица за прекршаје предвиђа Закон о прекршајима – ЗОП, *Службени гласник РС* бр. 65/2013, 13/2016, 98/2016.

11 Томица Делибашић, „Даљи развој нашег концепта одговорности правних лица за кривично дело, привредни преступ и прекршај – аспект спровођења пословних и финансијских прописа”, *Право и привреда*, бр. 1–3/2014, 182.

12 Наташа Мрвић Петровић, „Одговорност правних лица и предузетника по новом Закону о прекршајима”, *Право и привреда*, бр. 4–6/2014а, 271.

13 ЗОП, чл. 248 ст. 1 тач. 7. Појам правног следбеника је у Закону о одговорности правних лица за кривична дела одређен у чл. 8, а у Закону о привредним преступима се не спомиње.

покретања прекршајног поступка правно лице против кога се води поступак престане да постоји, подносилац захтева за покретање поступка може усмерити захтев против његовог правног следбеника. У случају да је прекршајни поступак правноснажно окончан, изречена санкција ће се извршити према правном следбенику.¹⁴ У доктрини се указује да дато решење представља, условно речено, „двоструко изведену” прекршајну одговорност. Наиме, одговорност правног лица је примарно изведена из прекршаја одговорног лица да би потом из овако „изведене” одговорности правног лица била „изведена” и одговорност његовог правног следбеника.¹⁵

II Појам правног следбеника у прекршајном поступку – сумарни теоријски осврт

Пре свега, треба истаћи да је појам правног лица шири од појма привредног друштва, тако да осим ортачког друштва, командитног друштва, друштва са ограниченом одговорношћу и акционарског друштва, субјекти прекршајне одговорности могу бити и други субјекти са својством правног лица – удружења, задруге, задужбине и фондације, политичке странке, верске организације, спортске организације итд. који не представљају привредна друштва.¹⁶

Правни следбеник је универзални сукцесор¹⁷ окривљеног правног лица које је престало да постоји у току или након правноснажно окончаног прекршајног поступка. Појам правног следбеника је одређен постојањем два фактора: губитак правног субјективитета окривљеног правног лица престанком постојања¹⁸ и постојањем правног лица које наставља правни континуитет окривљеног правног лица (универзалног сукцесора). Правни следбеник своју функцију у прекршајном по-

14 ЗОП, чл. 28 ст. 1 и ст. 2.

15 Наташа Делић, Вања Бајовић, *Приручник за прекршајно право*, Београд, 2018, 64.

16 Игор Вуковић, *Прекршајно право*, Београд, 2015, 61.

17 У доктрини се указује у случајевима статусних промена привредних друштава (спајања, припајања, поделе и издвајања) универзална сукцесија представља посебан начин стицања права и обавеза као целине до кога долази у тренутку наступања правних дејстава статусне промене по сили закона. Мирјана Радовић, „Универзална сукцесија код статусних промена привредних друштава”, *Анали Правној факултету у Београду*, бр. 1/2018, 141.

18 Треба указати да осим уобичајених начина престанка постојања правног лица, до њега може доћи и услед изречене казне у кривичном поступку – престанак правног лица. Ова казна се извршава брисањем осуђеног правног лица из регистра правних лица у који је уписано. Видети одредбе чл. 63 – 67 Закона о одговорности правних лица за кривична дела.

ступку остварује под следећим условима: усмеравањем оптужног акта (захтева за покретање прекршајног поступка или издатог прекршајног налога против којег је поднет захтев за судско одлучивање) од стране овлашћеног тужиоца¹⁹ против правног следбеника, односно, утврђивањем идентитета правног следбеника у извршном прекршајном поступку, затим, одсуством правних сметњи²⁰ за активацију правног следбеника и учешћем правног следбеника у редовном или извршном прекршајном поступку. Појам правног следбеника карактеришу следећи елементи: активација правног следбеника у редовном или извршном прекршајном поступку, одређеност правног представника, наслеђеност процесног положаја правног претходника и положај странке у редовном и извршном прекршајном поступку. Суштина постојања правног следбеника јесте универзална сукцесија у прекршајном поступку као врсти казненог поступка. Ову суштину одређује преузимање одговорности за прекршај као врсту противправног дела учињеног од правног претходника, од стране правног следбеника. Ради се о изведеном континуитету одговорности правног претходника кроз правног следбеника. Универзалну карактеристику анализираниог појма чини примат прекршајне одговорности над субјективитетом правног лица. То даље указује да се кроз одговорност правног следбеника објективизује заштитна функција прекршајног права у односу на прекршаје правних лица. Мотив законодавца да процесуира одговорност правног следбеника јесте предупређење избегавања прекршајне одговорности правног лица за учињене прекршаје престанком његовог постојања. Примарно усмерење анализираниог појма, његов циљ и сврха јесте универзализација прекршајне одговорности правних лица.

С обзиром на битне разлике у положају правног следбеника у редовном и извршном прекршајном поступку, о сваком од њих ће посебно бити речи у наставку.

---

19 Под термином „овлашћени тужилац” у прекршајном поступку подразумевају се сви правни субјекти који могу поднети захтев за покретање прекршајног поступка и издаваоци прекршајних налога који имају одређене ингеренције у случају подношења захтева за судско одлучивање о издатом прекршајном налогу. Младен Јеличић, „Ињенична идентификација прекршаја”, *НБП Журнал за криминалистику и право*, бр. 2/2018, 150.

20 Правне сметње могу бити застарелост прекршајног гоњења или застарелост извршења казне.

III Положај правног следбеника у редовном прекршајном поступку

1. Активација правног следбеника у редовном прекршајном поступку

Правни следбеник ступа на место правног претходника у тренутку усмеравања захтева за покретање прекршајног поступка у односу на њега. До тог тренутка, он има својство латентног, потенцијалног окривљеног. Усмеравање захтева према правном следбенику јесте посебан начин модификације субјективног идентитета оптужног акта идентификацијом правног лица које је универзални сукцесор првобитно окривљеног правног лица које је престало да постоји у току прекршајног поступка. Правни следбеник преузима сва права и обавезе правног претходника. С обзиром да се промена у идентитету окривљеног правног лица дешава у току прекршајног поступка, у питању је вид процесне сукцесије. Суд не може по службеној дужности активирати правног следбеника у поступку; само овлашћени тужилац има то право које је у оквиру његовог располагања оптужним актом.

Међутим, законодавац није прописао начин на који овлашћени тужилац треба да изврши усмеравање захтева против правног следбеника, нити временски рок у којем то треба да буде учињено.

Треба подсетити да се одлука у прекршајном поступку односи само на лице које се захтевом за покретање прекршајног поступка терети и само на прекршај који је предмет поднетог захтева,²¹ те да суд покреће и води прекршајни поступак против тачно одређеног правног лица. Усмеравање захтева против правног следбеника представља промену субјективног идентитета оптужног акта. С друге стране, уколико се прекршајни поступак обустави у односу на правно лице које је престало да постоји јер захтев није усмерен против правног следбеника, а затим се поднесе нови захтев за покретање прекршајног поступка против правног следбеника у погледу истих чињеница, постојала би повреда начела *ne bis in idem*, које би деловало према правном следбенику као правном „наследнику” правног претходника. Дакле, радило би се о пресуђеној ствари. На претресу подносилац захтева може да измени захтев само у погледу чињеничног описа прекршаја, што предвиђа одредба чл. 243 ст. 2 ЗОП. Очигледно је да је у питању правна празнина која се у пракси превазилази тако што се овлашћеном тужиоцу допушта да писменим путем, посебним поднеском или усмено на суђењу усмери захтев за покретање прекршајног поступка против правног следбеника. На тај

21 ЗОП, чл. 247 ст. 1.

начин се правни следбеник „уводи” у прекршајни поступак.²² Писмена, односно усмена изјава овлашћеног тужиоца јесте неопходан услов за активацију правног следбеника. Уколико овај услов није испуњен, суд доноси решење о обустави прекршајног поступка.

Поред наведеног, законодавац није прописао ни временски рок у којем се врши усмеравање захтева против правног следбеника. Уколико овлашћени тужилац не реагује правовремено и не преусмери захтев против правног следбеника, ризикује да суд обустави прекршајни поступак због престанка постојања правног лица.²³ Иако суду може бити позната чињеница да правно лице има правног следбеника, за активацију правног следбеника у прекршајном поступку потребна је иницијатива овлашћеног тужиоца. Из наведеног се закључује да овлашћени тужилац мора брзо реаговати и усмерити захтев против правног следбеника, односно обавестити суд о постојању правног следбеника како би предупредио доношење решења о обустави прекршајног поступка.

Законодавац у законском тексту наводи да подносилац захтева за покретање поступка може усмерити захтев против правног следбеника, не помињући издаваоца прекршајног налога против којег је поднет захтев за судско одлучивање. Језичким тумачењем законске одредбе могло би се закључити да издавалац прекршајног налога нема ингеренција да усмери прекршајни налог против правног следбеника. Мишљења смо да би се у овом случају требало применити циљно тумачење института правног следбеника у прекршајном поступку и да би издавалац прекршајног налога, чији је положај у прекршајном поступку у највећем делу изједначен са положајем подносиоца захтева за покретање прекршајног поступка, могао да прекршајни налог преусмери против правног следбеника. У супротном, правни следбеници правних лица којима је издат прекршајни налог а престала су да постоје у току прекршајног поступка који је покренут по захтеву за судско одлучивање, би били стављени у повољнији положај у односу на правне следбенике правних лица против којих је поднет захтев за покретање прекршајног поступка. То свакако није била интенција законодавца јер је битно обележје института правног следбеника континуитет прекршајне одговорности. Свакако да и ова недореченост законодавца оставља простора за различита тумачења и поступања у судској пракси.

22 У тренутку када правни следбеник ступа у прекршајни поступак, он се формално води против правног лица које је престало да постоји и на које се односи решење о покретању поступка. Законодавац није предвидео доношење било каквог формалног акта којим би се констатовала чињеница да је против правног следбеника усмерен захтев и да је он ступио на место правног претходника.

23 У пракси, суд утврђује да ли је правно лице престало да постоји провером у Агенцији за привредне регистре или увидом у друге регистре.

2. Представник правног следбеника

Да би правни следбеник могао да учествује у прекршајном поступку мора имати свог представника. Од тренутка активације правног следбеника све предузете радње правног претходника имају дејство у односу на правног следбеника и сматра се као да их је он предузео.

Законске одредбе које се односе на представника правног лица примењују се и на правног следбеника. Правно лице представља правну фикцију и свој субјективитет у прекршајном поступку остварује путем изабраног представника. Он представља персонификацију правног лица и може да предузима све радње које иначе предузима окривљени као физичко лице. Његови поступци сматрају се радњама правног лица, односно радњама правног следбеника. Представник правног следбеника у прекршајном поступку може бити законски заступник или овлашћени заступник. За разлику од законског заступника, овлашћени представник мора имати писано овлашћење органа који га је одредио за представника. Само једно лице може заступати правног следбеника у прекршајном поступку. Правном следбенику се уз позив за заказано суђење доставља и обавештење о обавези да одреди свог представника.

Закон о прекршајима искључује могућност да одређена лица буду представници окривљеног правног лица, а самим тим и правног следбеника. Представник правног лица не може бити лице које је у истој ствари сведок ни одговорно лице против кога се води прекршајни поступак за исти прекршај осим ако је то лице једино овлашћено за заступање окривљеног правног лица.²⁴ Негативан начин одређивања круга лица која могу бити представник правног лица је редак у закону, али се у пракси показао веома добрим јер се на тај начин шири круг лица која могу бити представници правног лица.²⁵ Законско решење се темељи на забрани плурализма процесних функција у истом поступку. Законодавац је предвидео да је у овим ситуацијама суд дужан да позове правно лице да у року од осам дана одреди другог представника.²⁶

Спорно је да ли представник правног следбеника може бити лице које није запослено у правном лицу – следбенику. Ово питање законодавац није изричито регулисао. Могућа су два решења. По првом, представник правног следбеника може бити лице које има овлашћење правног следбеника за заступање. Запослени у правном следбенику нису

24 ЗОП, чл. 123 ст. 1 и ст. 2. Такође, треба имати у виду одредбу чл. 125 ст. 2 ЗОП по којој бранилац правног лица и одговорног лица у том правном лицу не може бити лице које је у истом прекршајном поступку имало својство представника правног лица.

25 Божо Вукчевић, *Коментар Закона о прекршајима*, друго допуњено издање, Београд, 2014, 101.

26 ЗОП, чл. 123 ст. 3.

искључиво легитимисани да буду представници правног следбеника, већ то могу бити и друга лица са овлашћењем, сем у законом одређеним случајевима (нпр. сведок у истом прекршајном поступку). Међутим, основ за супротан закључак произилази из одредбе чл. 201 ст. 1 ЗОП која прописује да када се представник окривљеног правног лица први пут саслушава, питаће се за лично име и функцију, односно послове које обавља у правном лицу. Сходно овој одредби, представник правног следбеника може бити само лице запослено у правном следбенику.²⁷

Уколико правни следбеник не одреди представника у одређеном року, законодавац је предвидео новчано кажњавање од 10.000 до 30.000 динара. Ако и после изрицања те казне правни следбеник не одреди свог представника, за свако даље неодривање позиву казниће се новчаном казном од 50.000 до 100.000 динара.²⁸

3. Право правног следбеника на одбрану у прекршајном поступку

Окривљено правно лице, а самим тим и правни следбеник, у току прекршајног поступка може да реализује сва права која му припадају и која су дефинисана Уставом и Законом о прекршајима: право на правично и јавно суђење у разумном року пред непристрасним и независним судом, претпоставку невиности, поштовање начела законитости и начела *ne bis in idem*, право на жалбу или друго правно средство, право на обавештеност о оптужби и доказима против њега, право на браниоца, право на суђење у присуству, право на доказну иницијативу итд.²⁹

Правни следбеник своју одбрану у прекршајном поступку може изнети самостално, путем представника или уз помоћ браниоца. Када своју одбрану даје самостално, правно лице има својство неуке странке, а једно од основних начела прекршајног поступка јесте начело помоћи неугој странци.³⁰ Примена начела помоћи неугој странци захтева од

27 Из законског текста произилази да у случају када је окривљено одговорно лице једино запослено лице у правном следбенику и једини законски заступник, правни следбеник не може имати представника у прекршајном поступку. Овакво решење је у супротности са правом на одбрану и нужно је ово питање законски уредити.

28 ЗОП, чл. 124 ст. 1. С друге стране, Закон о одговорности правних лица за кривична дела у одредби чл. 39 ст. 4 предвиђа да ако окривљено правно лице престане да постоји пре правноснажног окончања кривичног поступка, суд ће позвати правног следбеника да одреди представника. Ако правни следбеник не одреди представника у року од осам дана од пријема позива, суд пред којим се води поступак ће поставити представника.

29 За више види: Н. Делић, В. Бајовић, 275–278.

30 Прописано је одредбом чл. 90 ЗОП у којој је предвиђено да је суд дужан да се стара да незнање или неукост странака не буде на штету њихових права.

суда да у циљу реализације принципа равноправности странака своје активности предузима непристрасно, без било какве конкретизације и улажења у сам начин предузимања одређених радњи. Судија је дужан да поучи и објасни, дакле да предочи које су процесне могућности реализације одређеног права или обавезе, али не и да објашњава начин предузимања радње, нити да предузима одређену радњу уместо правно неуге странке, јер би тиме нарушио своју непристрасност.³¹ У позиву којим се представник правног следбеника позива на заказано рочиште назначиће се да ли мора лично присуствовати ради саслушања или своју одбрану може дати писаним путем. Само када суд поучи правног следбеника да одбрану може изнети писаним путем, дозвољено је доставити писану одбрану. Уз писану одбрану правни следбеник је дужан да достави овлашћење за изабраног представника (уколико се не ради о законском заступнику) који мора потписати писану одбрану и снабдети је печатом правног лица. Недостатак неког од ових елемената писану одбрану чини мањкавом. Уколико је интенција суда усмено саслушање представника правног следбеника, он је дужан да се позиву одазове или оправда изостанак. Уколико то не учини, суд ће наредити његово довођење, сходно одредби чл. 188 ст. 3 ЗОП.

Наведене ситуације су интересантне са процесног аспекта јер правни следбеник није изворни извршилац прекршаја и терети се за радње (чињење или нечињење) које није предузео и са којима у време извршења није имао никакве везе. Специфичност положаја правног следбеника се огледа у ретроактивном повезивању са прекршајем правног претходника. Могућности припремања одбране у овим ситуацијама прилично су лимитиране, па се може закључити да положај правног следбеника није задовољавајући с аспекта права на одбрану.³² Овде се заправо ради о одговорности за радње другог која постоји у прекршајном праву и са теоријског аспекта је проблематична, посебно у односу на физичка лица. Поред наведеног, ако се има у виду и да прекршајна одговорност правних лица није на најпрецизнији начин регулисана у нашем прекршајном праву, питање одговорности правног следбеника у наведеним ситуацијама још више добија на значају.

4. Однос правног следбеника и одговорног лица у правном претходнику

Закон о прекршајима као основно правило прописује да се против правног лица и одговорног лица у правном лицу води јединствен

31 Младен Јеличић, „Начело помоћи неугој странци у прекршајном поступку”, *Правни записи*, бр. 2/2018, 236.

32 И у односу на правног следбеника важи основно начело казненог права – претпоставка невиности.

прекршајни поступак, осим ако постоје законски разлози да се води поступак против једног од њих.³³ Ово решење је оправдано јер правно и одговорно лице најчешће одговарају за исти догађај, који се квалификује као посебан прекршај за сваког од наведених субјеката. Са процесног становишта, јединствени поступак против правног и одговорног лица омогућава свестрано расправљање предмета прекршаја и утврђивање потребног каузалног односа одговорности наведених лица, у случајевима изведене одговорности.

Када се против правног следбеника и одговорног лица у правном претходнику води јединствени поступак, међусобни однос ова два процесна субјекта суштински је различит од односа одговорног лица и правног претходника. Представник правног следбеника не поседује изворна сазнања о прекршају, за разлику од одговорног лица које има непосредна сазнања о предмету поступка. С тим у вези, однос одговорног лица у правном претходнику и правног следбеника јесте специфичан однос, различит од изворног односа правног лица и одговорног лица у правном лицу. Заједничка карактеристика је да у одређеним случајевима из одговорности одговорног лица произилази одговорност правног следбеника. Зато процесне активности правног следбеника у реализацији права на одбрану морају бити добро припремљене. Представник правног следбеника треба да се упозна са стањем у списима прекршајног предмета и да на основу сазнања до којих дође конципира одбрану у прекршајном поступку.

С друге стране, када се прекршајни поступак не води против одговорног лица, однос правног следбеника и одговорног лица у правном претходнику није релевантан. Потребно је размотрити однос одговорног лица и правног следбеника у поступцима по захтеву за судско одлучивање о издатом прекршајном налогу.

За прекршаје за које је предвиђена новчана казна у фиксном износу се издаје прекршајни налог и не може се поднети захтев за покретање прекршајног поступка. Карактеристика овог института је дуална функција: он је одлука о новчаној казни у свим случајевима у којима га издаје овлашћени орган или овлашћено лице за прекршај из своје надлежности, али и латентни оптужни акт, са обележјима захтева за покретање прекршајног поступка.³⁴ За сваког учиниоца прекршаја издаје се посебан прекршајни налог,³⁵ што значи да ће се правном лицу и одговорном лицу у правном лицу по правилу издати прекршајни налози

33 ЗОП, чл. 108 ст. 1.

34 Младен Јеличић, „Прекршајни налог и проблеми у пракси”, *Ревизија за криминологију и кривично право*, бр. 1/2018, 34.

35 ЗОП, чл. 168 ст. 3.

појединачно. Законодавац је предвидео да ако нема услова за издавање прекршајног налога у односу на правно или одговорно лице, против оба лица биће поднет захтев за покретање прекршајног поступка.³⁶

Када у току прекршајног поступка покренутог по захтеву за судско одлучивање о издатом прекршајном налогу правно лице престане да постоји, на његово место ступа правни следбеник, уколико издалац прекршајног налога исти усмери против правног следбеника. У случају да се воде раздвојени поступци против правног следбеника и одговорног лица у правном претходнику, при чему одговорност правног следбеника зависи од одговорности одговорног лица, најцелисходније решење је спајање поступака против одговорног лица и правног следбеника ради свестраног разјашњења прекршајне ствари.

IV Положај правног следбеника у извршном прекршајном поступку

Новчану казну изречену за прекршај, трошкове прекршајног поступка као и друге новчане износе који су досуђени по основу накнада штете, на основу имовинскоправног захтева или по основу одузимања имовинске користи, извршава прекршајни суд, који их је изрекао, односно суд на чијем подручју је издат прекршајни налог.³⁷ Одредба чл. 307 ст. 6 ЗОП прописује да ако правно лице престане да постоји након правноснажно окончаног поступка у коме је утврђена одговорност и изречена санкција за прекршај, новчана казна и одлучивање о имовинској користи извршиће се према правном лицу које је његов правни следбеник.

До престанка постојања осуђеног правног лица може доћи пре или након доношења решења о извршењу. Сходно томе, разликујемо две ситуације. У првој, достављена правноснажна и извршна судска пресуда, односно коначан и извршан прекршајни налог, уз одсуство законских сметњи, довољан су основ за доношење решења о извршењу. Ако извршни судија прекршајног суда има сазнања да је правно лице престало да постоји и да има правног следбеника, донеће решење о извршењу у односу на правног следбеника. У другом случају, извршни судија доноси решење о извршењу не проверавајући чињеницу да ли правно лице и даље постоји. Тек приликом предузимања даљих радњи у поступку извршења може се доћи до података о престанку постојања правног лица. Тада је потребно утврдити да ли осуђено правно лице

36 ЗОП, чл.168 ст. 5.

37 ЗОП, чл. 314 ст. 1.

које је престало да постоји има правног следбеника, а то је обавеза извршног судије.

У доктрини се истиче да у другој ситуацији, када до статусне промене или сукцесије дође након што је против правног претходника било донето решење о извршењу, неопходно би било наставити извршење стављањем постојећег решења о извршењу ван снаге и доношењем новог решења које би се сада односило на правног следбеника кажњеног правног лица.³⁸

Међутим, ЗОП дозвољава могућност да извршни судија стави своје решење о извршењу ван снаге само у случају када судија против чијег решења о принудној наплати је изјављен приговор нађе да су разлози из приговора основани, у супротном, доставиће приговор са списима предмета надлежном већу тог суда.³⁹ С тим у вези, наведени закључак нема ослоња у одредбама ЗОП. Треба указати да се на основу чл. 99 ЗОП у прекршајном поступку сходно примењују одредбе Законика о кривичном поступку,⁴⁰ који у одредби чл. 278 ст. 1 предвиђа да уколико се појави сумња у дозвољеност извршења судске одлуке о томе ће одлучити посебним решењем суд који је судио у првом степену а жалба не задржава извршење решења, осим ако суд није другачије одредио. Аналогном применом ове одредбе, извршни судија би могао да посебним решењем стави ван снаге своје решење и донесе ново решење о извршењу у односу на правног следбеника.

Највећа аномалија ЗОП у односу на положај правног следбеника у извршном прекршајном поступку јесте одсуство разлога за приговор против решења о извршењу којим би се побијао статус правног следбеника. Законодавац ову ситуацију уопште није регулисао, па се поставља питање шта ако је решење о извршењу донето у односу на правно лице које није правни следбеник? То правно лице има јасан интерес да изјављивањем приговора против решења о извршењу иницира поступак у којем ће се утврдити да оно није правни следбеник осуђеног правног лица које је престало да постоји.

Решење о извршењу у односу на кажњено правно лице односи се на принудну наплату новчане казне,⁴¹ а ову ситуацију додатно усложњава чињеница да приговор на решење о принудној наплати не задржава

38 Наташа Мрвић Петровић, „Нова законска решења у вези извршења одлука прекршајних судова“, *Избор судске праксе* бр. 5/2014б, 7; Н. Делић, В. Бајовић, 402.

39 ЗОП, чл. 317 ст. 3.

40 Законик о кривичном поступку, *Службени гласник РС*, бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014, 35/19.

41 ЗОП, чл. 314 ст. 5.

његово извршење.⁴² Законодавац је таксативним набрајањем разлога⁴³ због којих се може уложити приговор желео да елиминише ситуације које су постојале у пракси да се правним леком у овом случају оспорава правилност правноснажних одлука које служе као извршне исправе јер се приговором не може задирати у исправност правноснажне одлуке већ само у исправност и основаност решења о извршењу.⁴⁴ У случају истицања других разлога који нису предвиђени законском одредбом, а којима се побија основаност решења о извршењу, веће од троје судија одбациће приговор као недозвољен.

Јасно је да се ради о озбиљном пропусту законодавца. У случају основаности навода приговора против решења о извршењу у односу на идентитет правног следбеника, овај проблем може бити превазиђен једино максимално широким тумачењем одредбе чл. 317 ст. 1 тач. 6 ЗОП. Наиме, веће од троје судија би морало да стави ван снаге решење о извршењу јер је принудна наплата одређена на стварима и правима „изузетим” од извршења с обзиром да се ради о предмету извршења који не припада правном следбенику. Исту одлуку би могао донети и извршни судија који може сам да стави ван снаге своје решење ако нађе да су разлози из приговора основани.⁴⁵

Извршни судија је дужан да провери податке о постојању правног следбеника увидом у службену евиденцију коју води Агенција за привредне регистре,⁴⁶ односно, увидом у друге регистре. У извршном прекршајном поступку до активације правног следбеника долази се службеним путем, од стране суда, увек када се сазна за чињеницу да правни следбеник постоји. У томе је суштинска разлика у односу на редован прекршајни поступак.

42 ЗОП, чл. 317 ст. 2.

43 Члан 317 ст. 1 тач. 1–7 ЗОП предвиђа да се приговор против решења о извршењу може уложити из следећих разлога: 1) ако је обавеза која се има принудно извршити испуњена; 2) ако је одлука на основу које је одређена замена казне или принудна наплата укинута, преиначена, стављена ван снаге, односно нема својство извршне исправе; 3) ако није протекао рок за испуњење обавезе; 4) ако суд који је донео решење о извршењу није надлежан; 5) ако нису испуњени услови за замену новчане казне из члана 41 овог закона; 6) ако је принудна наплата одређена на стварима и правима изузетим од извршења, односно на којима је могућност извршења ограничена; 7) на одлуку о трошковима извршења.

44 Н. Делић, В. Бајовић, 412–413.

45 ЗОП, чл. 317 ст. 3.

46 Н. Мрвић Петровић, 20146, 7.

V Закључна разматрања

Очигледно је да законска регулатива процесног положаја правног следбеника садржи бројне аномалије. Законодавац је Законом о прекршајима из 2013. године увео новог процесног субјекта – правног следбеника али одсуство адекватне законске одређености његовог положаја у редовном и извршном прекршајном поступку узрок је многих спорних питања.

Законодавац није прописао начин активације правног следбеника и временски рок у редовном прекршајном поступку. Пропуштено је да се прецизира да ли издавалац прекршајног налога може да усмери прекршајни налог против правног следбеника правног лица које је престало да постоји у току прекршајног поступка покренутог по захтеву за судско одлучивање о издатом прекршајном налогу. С аспекта права на одбрану, положај правног следбеника није задовољавајући у односу на друге категорије окривљених. У одредбама које се односе на поступак извршења није предвиђено адекватно правно средство којим идентификовани правни следбеник може да побија то својство и оспори основност решења о извршењу.

Суштинске аномалије у законском тексту доводе до закључка да процесни положај правног следбеника у прекршајном поступку није адекватно регулисан. Бројне правне празнине могу довести до проблематичних ситуација и лутања у судској пракси. Овом проблему је нужно посветити много више пажње и у будућој реформи ЗОП отклонити указане недостатке. Само у том случају, правни следбеник као специфичан правни субјект може имати адекватан процесни положај и равноправан статус са осталим категоријама окривљених у прекршајном поступку.

Mladen JELIČIĆ, PhD
Judge, Misdemeanor Court, Šabac

THE PROCEDURAL POSITION OF THE LEGAL SUCCESSOR IN THE MISDEMEANOR PROCEEDINGS

Summary

The paper discusses the procedural position of the legal successor in the regular and executive misdemeanor proceedings. Following a theoretical explanation of this term, the author points to the legislature's failure to prescribe in a regular misdemeanor procedure the manner and timing of activation of the legal successor. The appointment of a representative is a condition that determines the legal capacity of a legal successor and the ability to participate in the proceedings. The author pointed out the right to a defense of the legal successor and the relationship between the legal successor and the defendant responsible person of the legal predecessor was analyzed. In doing so, an observation was made on the specifics of the position of the legal successor in the proceedings initiated upon the request for initiating misdemeanor proceedings and the request for judicial decision on the issued misdemeanor order. A special part of the paper refers to the position of the legal successor in the executive misdemeanor proceedings, where the author emphasized that the legislator did not foresee the legal basis for disputing the capacity of the legal successor when filing an appeal against the executive decision. The author's conclusion is that the position of a legal successor in misdemeanor proceedings is not regulated satisfactorily, which can lead to numerous problems in practice.

Key words: *legal entity termination, legal successor, legal successor representative, regular misdemeanor proceedings, executive misdemeanor proceedings.*